List 5. Tečaj XLII.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 30. januarja 1884.

Obseg: Bolezen rakov. — Lišaji pri teletih. — Pojasnilo k „posvetovanju književnega in gospodarskega odseka Matice Slovenske“ 19. dan januvarija 1884. — Knezo-nadškof dr. Andrej Golmajer. — Govor poslanca grofa Hohenwartha pri razpravi o predlogu Wurmbrandovem v državnem zboru 24. januarija 1884. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Bolezen rakov.

Krški raki, ljubljanski raki in sploh kranjski raki so dobro poznani po širokem svetu. Tujec, ki pride ali na svojem večem potovanji skoz kranjsko deželo, ali še bolj oni, ki se bolj zanima za naravne lepote njene, bodi-si, da v naglici pogleda v slovečo postojnsko jamo, ali pa se podá v Bled, raj slovenski, da se oddahne v prosti naravi in okrepča svoje vsled mestnega življenja pešajoče zdravje v čistem zraku gorate naše slovenske straní, vsak tujec brigal se bode razun za znanstveno zanimivo človeško ribico, za naše po zasluženji sloveče rake.

Rak je pri nas in za nas prav malo pomenljiva žival, naša domača gospoda jo sicer prilično uvrsti med druge jedi navadno na postne dni, izrekoma se postreže ž njimi, ako imamo pri mizi gosta tujca, toda reja in lov rakov bil bi za našo deželo prav malo pomenljiv, ako bi se za rake plačevala samo ona uborna kupnina, katero dajejo za-njo domačini. — Enako veljá tudi o naših izvrstnih ribah izrekoma o postrvih, sulcih in o somih.

Gospodarski pomen za našo deželo dobijo raki še le po izvažanji v druge kraje, kamor se jih zmiraj lahko spečá, kolikor bi jih bilo, in to po takih cenah, da se prav dobro splača, pečati se z rakorejo in z rakolovom.

Kupci za rake nahajajo se povsod tam, kjer so bogati ljudje, ki hočejo jesti dobrih jedi in jim ni treba gledati na ceno. Za nas je tedaj glavni rakovi trg Dunaj, Berolin, pa tudi druga veča mesta in pa oni kraji, v katerih se poletni čas bodi-si zarad toplic ali čistega zraka ali zarad lepote narave in druzih ponudenih kratkočasnosti navadno zbirajo bogataši.

Dobro znane so naše rakoreji ugodne vodé, med temi se vé, da v prvi vrsti ne mrzla Krka z lepimi, rodovitnimi bregovi, pa tudi Mirna s svojimi stranskimi dotoki, Ljubljanica s stranskimi potoki itd.

Rakoreja in trgovina z raki prinašala je naši deželi, dokler nam še kuga ni pomorila rakov, leto za letom veliko tisuč goldinarjev, lepe dohodke dobivali so lastniki ribištva, zaslužili so ribiči in tudi kupci z raki spravljali so lepe dobičke. Kdor je imel priliko opazovati izvažanje rakov v poletnem času na naših kolodvorih izrekoma na kolodvoru ljubljanskem, videmskem in v Brežicah, lahko se je prepričal, kako sila pomenljiva je bila ta trgovina za našo deželo, pa tudi o tem, da je lahko razumljivo dobro imé, katero vživajo krški in ljubljanski raki po širokem svetu.

Danes bi zastonj iskali rakov po večem delu naših rek, pa bi tudi zastonj iskali krških rakov po vnanjih trgih. Izjemoma nahajamo domá še tu in tam zadnje sledove rakovega plemena, sicer pa je pobrala vse huda kuga.

Prej, kakor pri nas, nastopila je kuga pri rakih uže v druzih deželah na Nemškem in na Francoskem, tudi tam pokončala je rakov rod do malega in zato začeli so učenjaki, naravoslovci in zdravniki opazovati prikazni, naravo, posebnosti in tek te bolezni. „Novice“ omenile so lansko leto prilično, kaj in kako je opazoval to bolezen sloveči učenjak francoski Pasteur to kugo. Pred njim opazovali so jo drugi in tudi poleg njega opazujejo jo drugi, pa kakor se pri novih, pa dostikrat tudi pri starih boleznih, izrekoma pri vseh z imenom „rak“ godi, tako godi se tudi do zdaj s to kugo: pride neznano od kod, pokonča vse svoje žrtve, in zopet zgine neznano kako in kam.

Vendar pa se strinjajo vspehi vseh novejih preiskav kužnih bolezni sploh in enaki pri rakovi kugi v tem, da je naravno znamenje vseh v majhnih živih, iz sebe sila množečih se organizmih, to je, bitjih najniže vrste, katere so nalezljive ali vsled dotike, ali po sredstvu vode, zraka ali druzih živali in reči. — Taka nalezljiva organizma opazujejo učenjaki pri koleri, pri vročinski bolezni, pri vročinski pljučnici, pri enakih živinskih kugah, in dokazano je, da se te bolezni dajo prenesti umetno na druge zdrave organizme, pri nekaterih pa se je tudi dokazalo, da se ravno s cepljenjem dajo take kuge večidel z dobrim vspehom zabraniti.

Pri rakovi kugi opazoval je noveji čas profesor dr. Harz troje bolezni, katere se sicer navadno vse imenujejo kuga pri rakih zato, ker jih popolnem pokončajo.

1. „Distomatosis astacina“ povzročeno po „Distoma cirrigerum v. Baer“. — To opazoval je na rakih gornje-avstrijski, dalje v Monakovem, v najobilnejši meri pa v jezeru „Kochelsee“, kjer je poginilo približno 1,200.000 rakov.

2. „Mycosis astacina“ povzročena po plesnobi podobnih organizmih z vrste Saprolegniacej. Ta bolezen nahaja se pri posameznih rakih navadno v zabojih, v katerih se raki spravljajo, imenovani profesor pa jo je sam umetno napravil, sicer pa se je opazovala na mnogo krajih ob reki Oder.

3. Zastrupenje vode, to je tretji vzrok kuge med raki, katero povzročijo tovarne barvarske, strojarske, pivarne, pa tudi vsakovrstne druge nesnage iz straniščč, gnojišč in odtokov iz večih mest itd.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Lišaji pri teletih,

ki se redé, se dostikrat prikažejo in nahajajo se hleva, v katerih one lišaje naleze živina zaporedoma in celó ljudje jih staknejo, izrekoma otroci, ki se radi plazijo krog telet. Sam sem videl vlani otroke ene družine, ki so bili tako lišajasti, da so na glavi zgubili skoraj vse lase.

Ne gledé na to, da taka bolezen zeló kazi unanjost živali, jo tudi zamori v rasti in v večem gospodarstvu je vsled tega na vse strani škoda velika.

Zatorej je zeló paziti na to bolezen, in ako bi se prikazala pri eni živali, treba jo je koj privezati posebej in je varovati vsake dotike z drugo živaljo. — V prvi vrsti paziti je na to, da se lišaji ne prenesó na druge živali po krtačah, štrigljih itd., in v ta namen je treba, da se vse one priprave do dobrega osnažijo z vročim lugom, in da se zdrave živali ne snažijo z ono pripravo, s katero so se snažile bolne. Vrh tega pa se morajo osnažiti verige, vrvi, truge in sploh vsa hlevska oprava.

Lišaji sami zmivajo se tudi, pa previdno, z lugom, in ako bi to ne pomagalo, umivanje z zrejeno karbolsko kislino. — Pa treba je strajnosti in potrpežljivosti, ker bolezen je navadno trdovratna.

Pojasnilo

k „posvetovanju književnega in gospodarskega odseka Matice Slovenske

19. dan januvarija 1884.“

V 4. listu „Novic“ se 23. t. m. uradno poroča, da je Matičin odbornik gosp. prof. Šuklje predlagal: „naj se izvoli odsek 3 članov ter naj izdela organično premembo pravil do prihodnje odborove seje ne oziraje se na nasvete gosp. Raića, kateri se mu zdijo v mnogih ozirih prenapeti.“

Da morejo p. n. matičarji sami o mojih nasvetih soditi, dovoljujem si jim je s tem naznaniti.

Nasveti o premembi, I. pravil:

„§. 12. Občni zbor voli 18 odbornikov, in sicer posebej a) 10 v književni odsek, ki morajo vsi književniki biti; b) 5 v gospodarski odsek, in c) 3 preglednike računov. Vsi odborniki morajo stanovati v Ljubljani.*)

§. 13. Ves odbor (a, b, c) voli prvosednika iz književnega odseka po listkih; blagajnika iz gospodarskega odseka tudi po listkih in tajnika. Tajnik bodi odbornik, če je le mogoče. Dalje še voli ves odbor prvosednikova namestnika po listkih, in sicer enega iz književnega, drugega iz gospodarskega odseka; zadnji je ob enem prvosednik gospodarskemu odseku.

§. 18. Od Matičinih dohodkov se vsako leto deseti del prišteje Matičini glavnici.

II. opravilnega reda.

§. 15. Književni odsek določuje pisateljem nagrado, in sicer za izvirna dela 25—35 gold., za prestave pa 12—18 goldinarjev za tiskano polo, dokler nima Matica 100.000 gold. premoženja. Pozneje pa se lahko nagrada zviša.

§. 26. c) Pregledniki računov imajo vsaj štirikrat na leto nenadoma blagajnico in račune pregledati, ravno tako računske knjige in denarni dnevnik, ter imajo v denarnem dnevniku navesti, v kakem redu so našli računske knjige, račune in blagajnico.

§. 28. Prvosednik prebira vsa važnejša pisma, ki gredó iz odbora, ter podpisuje vsa društvena pisma in oznanila z enim odbornikom, navadno s tajnikom. Vse pobotnice in račune pa podpisuje prvosednik gospodarskemu odseku. Zapisnike odborovih sej podpisujejo vsi pri seji navzoči odborniki, in sicer zapisnike odborovih sej književnega odseka odborniki tega odseka, zapisnike odborovih sej gospodarskega odseka pa navzoči odborniki gospodarskega odseka. Zapisnike občnega zbora in skupnih (= odborovih) sej pa podpišejo vsi odborniki.

§. 31. Blagajnik Matičin imetek nalaga na obresti in ne sme nad 100 gld. imeti v svoji zasobni blagajnici.

§. — Pregledniki računov zahajajo k sejam gospodarskega odseka, v kojih se razgovarja o njihovem poročilu.

V Ljubljani 15. prosinca 1884.

Ant. Raić.“

*) Nasvetovalec tudi ne nasprotuje zdanjemu številu 40 odbornikov, pač pa si ne vé od nekaterih odbornikov nasvetovanega števila samo 15 odbornikov tolmačiti.

Životopisne črtice.

Knez-nadškof goriški

dr. Andrej Golmajer.

V dolžnost si štejemo, bralcem „Novic“ podati obširnejši životopis slavnega našega rojaka, nadškofa goriškega dr. Andreja Golmajerja, akoravno nekoliko zakasnjeno, prepričani smo, da s tem vstrežemo enako svojim slovenskim rojakom, kakor tudi prečastitemu pisatelju životopisa gosp. G. Raicevichu, Dobrovčanu, kapiteljskemu dekanu prvostolne cerkve v Zadru, kateremu je pokojni nadškof, kakor pravi pisatelj, „izkazoval ljubezen in dobrote“.

Gospod pisatelj piše: „Spisal sem te vrste, ker sem hotel ustreči nekaterim vrednim svojim prijateljem in pa da jih lahko porabi kot kroniko, kdor bi hotel pisati goriške cerkve zgodovino, ki bi bila gotovo zanimivša, kakor se navadno misli. Naj bode ta spis poslednji spominek in izkaz hvaležnosti do obžalovanega knezonadškofa goriškega dr. Andreja Golmajerja, ki ga je nedavno smrt ukradla častečemu in odkritosrčno ljubečemu ga ljudstvu, mnogim znancem in prijateljem. Pisal sem, da sem si potolažil dušno bridkost; solze, ki so kapale na papir — ne vem, ali mi jih je izsilila bolest, ali sinovsko-vdana hvaležnost.

Nadroben ne bo ta životopis, da mi ne bode treba ponavljati reči in dogodkov, ki so enaki pri vseh, ki so se odmenili za duhovski stan; tudi mi ni treba navajati zgodovinskih epizod, ker ni živel častiti rajnki v izrednih okoliščinah in ni uplival očitno na duhá in gibanje svojega časa.

Rodil se je Golmajer dne 28. novembra 1797. l. v Radoljici na gorenjskem Kranjskem; stariši so mu bili pobožni in pošteni. Končavši niže šole v domačem kraji in v Ljubljani gimnazijske in modroslovske, stopil je v duhovski stan in dognal bogoslovske studije na domačem učilišči v Ljubljani. V mašnika ga je posvetil dne 23. septembra l. 1821. knezoškof ljubljanski, Avguštin Gruber, znan po nevšečnih navskrižnostih z apostoljskim Sedežem. Nekaj mesecev je bil kaplan na Brdu; o začetku l. 1825. so ga poslali na Dunaj v više duhovsko izobraževališče pri sv. Avgustinu, kjer je — dovršivši z odličnim vspehom rigorozne preskušnje — dosegel doktorstvo bogoslovsko, edina sposobnost, katere se je rad in ponosno spominjal.

Med mnogimi gojenci v omenjenem višem zavodu na Dunaji so mu bili skoz več ali manj let tovariši duhovniki Jederlinič in Zubranič s Krka, ki sta pozneje oba škofa postala v Dubrovniku, in g. Alojzij Guglielmi, prej skaderski, in pozneje — po raznih okoliščinah in skušnjah — škof veronski. Golmajer, ki je bil vselej zmeren v svoji sodbi in hvali in sploh zdržen v vsem svojem govorjenji, spominjal se je sosebno Guglielmi-a večkrat in mu je bil prav vdan ter mu tudi veliko pomagal, ko je bil sè svojega prvega sedeža pregnan in je (Golmajer) bil referent pri ministerstvu za nauk in bogočastje na Dunaji.

Kot doktor bogoslovja učil je častno na ljubljanskem bogoslovskem učilišči dogmatiko. Med mnogimi odličnimi duhovniki in cerkvenimi dostojniki bil je njegov učenec umrli knezoškof ljubljanski, dr. J. Pogačar. Golmajer je bil ob enem tudi namestni ravnatelj gimnazijski. To je bila le častna služba v tistih časih.

S cesarskim sklepom od 21. junija 1836. je bil Golmajer imenovan za svetovalca pri primorskem guberniji v Trstu. To mesto je bilo nevarno za duhovnika; od kar je bil sklenjen konkordat z Rimom, niso postavljali več duhovnikov na taka mesta. Cerkveni, duhovni referent pri državni vladi je stal med cerkvenimi postavami, zlasti med določbami tridenškega zbora na eni, in med cesarja Jožefa postavami na drugi strani. Res, da je bil jozefinizem tisti čas uže zmerniši, ker se je bližala doba cerkvene svobode v Avstriji, in ker so bili cesar Franc I. in njegovi nasledniki verno pobožni.

V mnogih krajih sta bila vladni duhovni referent in dotični škofje nekako enaki oblasti. Qui potest capere, capiat! Le toliko naj povem, da je hodil mladi dr. Golmajer, tržaški vladni referent, o večih praznikih k sv. Justu in imel v koru svoje spodobno mesto. — Kot izvedenec in dober svetovalec je primorskim cerkvam veliko pa pošteno pomagal.

Dr. Golmajer ni nikdar pozabil, da je duhovnik in sv. cerkve služabnik. To je kazal v javnem in privatnem življenji: v svojem službovanji, z obleko, s tem, da se je stanovitno ogibal javnih razveseljevanj itd. Zato so ga škofje zmirom radi imeli. — Uradna opravila svojega oddelka je opravljal točno in vestno. Neki svetovalec tržaške vlade, kateremu so uradoma v roke prišli spisi iz Golmajerjeve dobe, rekel je, da bi človek ne verjel, če bi sam ne videl, koliko aktov je referent Golmajer rešil in sam spisal. Koliko je on pisal — je večkrat ponavljal — in kako premišljivo! — V Trstu je služil Golmajer devet let; l. 1845. bil je poklican na Dunaj za dvornega svetovalca in gimnazijskega referenta pri dvorni studijski komisiji, kjer so mu bili kolegi častitljiva gg. Mešutar in odlični astronom Koller. To mesto na Dunaji je dosegel Golmajer kot tekmec druzega kandidata, Jožefa Otmarja viteza Rauscherja, ki je bil takrat občudovan bogoslovski profesor v Salcburgu in je prišel potem za ravnatelja v orientalno akademijo, postal slednjič nadškof dunajski, in, kakor je znano, sv. Cerkve kardinal.

Kako zmožen in delaven je bil vrli dr. Golmajer v Trstu v svojem oddelku za bogočastje in nauk, kaže se iz pohvalnega pisma, katero mu je pisal guverner grof Stadion, v katerem pismu se bere, da se sme primorska vlada ponašati, da šteje tacega moža med svoje. Naj le ima, kdor hoče, to pismo za prenapeto, posname se vendar le iz njega prava zasluga Golmajerjeva. Pismo se glasi tako-le:

Naznanivši povišancu imenovanje za novo službo v Beču nadaljuje grof Stadion ....: „Izpolnivši s tem više naročilo prosim Vas, preč. gospod, sprejmite moje in vsega vladnega gremija prav odkritosrčno čestitanje k taki resnično zasluženi povišbi; ob enem pa tudi najgorkejo mojo zahvalo za Vaše v vsakem oziru odlično in za to deželo dobrotno službovanje.“

„Žal mi je, da zapustite gremij, kateremu ste bili v vseh njegovih obravnavah sè svetom in dejanjem tako izvrstna podpora. Devet let Vas je naš gremij ponosno štel med svoje: v tem, ko Vas vidimo odhajati od tod, izrazujem občutke njegove.“

„Dežela ima najbolj zahvaliti se Vašemu bistroumnemu in stanovitnemu prizadevanju, da se je napravila podlaga bistvenim zboljškom v dušnem oskrbništvu.“

„Bodite zagotovljeni, da se bode dežela vsikdar hvaležno spominjala vsega dobrega, kar ste ga ji Vi storili, in da mi bode Vaš spomin vselej drag in ljub.“

„Z najodličnišim spoštovanjem ostanem, prečastiti Gospod

Vaš polnovdani sluga
Stadion l. r.“

„V Trstu, 24. aprila 1845.“

(Dalje prihodnjič.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

O Trstu in njegovih posebnostih dalo bi se mnogo pisati, ker se on — da tako rečemo — razširja in obnavlja z vsakim dnevom. Nam za ogledovanje vendar tabart ni ostajalo mnogo časa. Izmed cerkva obiskali smo še ono novega sv. Antona, o kateri gredó razsodbe obiskovalcev zeló navskriž. Enim je preveč masivna; drugi najdejo premalo cerkvenega v njenih zidinah; vendar pa naredi ona na čutja obiskovalca nekako nadnatorni vtis, in občudovanja ji menda ne odreče lahko kdo. Pozidana je v romanskem zlogu; kronate jo dve kuplji; slike nekaterih altarjev so nenavadne lepote.

Ogledali smo si dalje glavni mestni trg s prekrasno mestno hišo (magistrat); „Borso“ (tržaško-trgovsko središče), gimnazijo in še nekaj novejših palač. Zadnja leta zasuli so prav veliko morja, da so pridobili prostor za nove stavbe. Novi kolodvor in vse njegove obširne zgradbe stojé menda vse na takem nasipu. Se vé, da pri toliki obširnosti mesta imeli bi bili še marsikaj za ogledati, toda čas je prehitro potekal, jaz pa sem imel iti še v Rojano po svojo prtljago. Spremila sta me tje gosp. župnik Peterlin in posestnik Šmid.

Po kratki ondotni pomudbi podali smo se proti kolodvoru. Tam smo izvedeli, da od Trsta naprej romarji ne bomo imeli več svojega lastnega (separatnega) vlaka, ampak da se bomo vozili s poštnim in z zloženim (to je, mešancem, kateremu poslednjemu nekateri pravijo v šali „krompirjevec“). Za prvi (poštni) vlak oglasilo se

*

je uže bilo toliko Poljakov, da je bilo število uže dopolnjeno; toraj smo slovenski romarji morali čakati druzega, ki je dobre pol ure pozneje odhajal. To nam ni bilo ravno težko, ker nas je bilo pospremilo več znancev na kolodvor, s katerimi smo se prijazno pomenkovali. Navzočega je bilo pa tudi še precéj veliko število priprostega tržaškega slovenskega občinstva, katero nas je nekako po loretski natezalo z veliko nadležnostjo za spominske svetinice iz Rima. S pričetka imel sem to moledovanje le za šalo, a čast. g. rojak in rojanski kaplan Mih. Jagodec, ki nas je bil spremil tudi na kolodvor, zagotovil me je, da ondotno ljudstvo stavi na spominske svetinice in sploh na vse blagoslovljene reči, ki pridejo iz Rima, nekako nadnatorno moč in celo vedeževanje. Uže zarad nadležnosti voljo obdaroval sem ene prosilce, s tem pa storil druge še bolj nadležne, in če bi se jim ne bil nekako s silo uprl, oddal bi bil lepo število spominskih malenkost uže v Trstu. Kolodvorski zvonec, ki je dal znamenje za odhod, rešil nas je poslednjič sebičnih prosilcev. Kmalu za tem zavozili smo iz kolodvora.

Večer bil je lep; bledi mesec je čarobno obseval neizmerno, v milijardih valčkov bliščečo morsko ravnino, ki se nam je razprostirala k levi dol tako daleč, kolikor daleč segalo je naše oko. Pogled na Miramare in spomin na njegovo milo-tužno zgodovino vzbuja v srcih ogledovalcev vsaki čas, vzlasti pa v noči, žalostna čutja, ter jim šepeta tiho, v duši pa glasno odmevajočo resnico: svet obeta cvetke, rodi pa bodeče trnje! — Nekako ljubo nam je bilo, da nam je počas drdrajoči vlak dal dolgo vživati prelepi razgled na morje; na miramarsko okolico, tje proti staro-slavnemu Ogleju itd.

V vozovih ni bilo gnječe, toraj je bila vožnja dovolj prijetna. Na velikem ovinku proti Nabrežini zginil nam je razgled na morje spred oči, s tem pa se kmalu oglasil tudi zaspanec. Vsakdo je gledal, kako bi bolj vstrezal utrujenemu truplu. In tako drdrali smo čez skaloviti Kras in skoz Notranjsko.

Noč postala je bila proti Postojni mrzla, neprijetna, gosta megla zakrivala nam je več krajev, memo katerih smo se vozili, in ponujal se je celó dež. Mislil sem si: kaj bi bilo, ko bi bila prejšnja noč tako neprijetna, ko nas je večina romarjev prisiljena, prebiti jo pod prostim nebom na barki.

Vsi utrujeni dospeli smo proti 5. uri v jutro 9. julija (v soboto) v Ljubljano. Podali smo se v mesto, odložili svojo prtljago, potem pa šli eni v frančiškansko cerkev, kjer se o taisti uri opravlja sv. maša z blagoslovom. Spoznali so nas koj ondi eni za vrnivše rimske romarje, in ko smo zapuščali cerkev, bilo je zdajci okrog nas dovolj radovednih gledalcev in izpraševalcev; — dá, nadaljevalo se je celó tržaško moledovanje zarad spominskih svetinic iz Rima, in ko bi se bili hoteli prosilcem vdati: Komaj bi bili prinesli še kako stvar na dom.

Ker smo bili od dolzega potovanja zeló utrujeni (kajti 3 pretekle noči smo le kaj malega zaspali), hiteli smo iz Ljubljane in zapustili jo z jutranjim vlakom, ki odhaja od tam ob 7. uri. Več dobrih znancev vozilo se je ravno na Gorenjsko, katerim smo radi pripovedovali glavne dogodbe iz našega romanja. Isto ponavljati morali smo na mnogih krajih v Loki. Prijazni ondotni čč. gg. oo. kapucini povabili so bili č. g. Peterlina in mojo malenkost na popoldanski obed, in kar smo okušali uže v Rojani poleg Trsta pri ondotnem preč. gosp. župniku Talerju, ponavljalo se je zopet tu, namreč resnica besedi iz gosp. A. Praprotnikove pesmi:

„Prijatli domači so mil'ga srca,
Ljubezen, zvestoba le biva doma.“

Popoldan odpeljali smo se: čast. gosp. Peterlin, posestnik Šmid in jaz, ki smo se na vsem potovanji najbolj zvesto skupaj držali, skoz prijazno selško dolino proti domu. Vsak, kdor nas je poznal, nas je prijazno pozdravljal in blagroval zarad velike sreče tako znamenitega romanja in zarad srečne vrnitve na ljubi dom. Čast. gosp. Peterlin razdrl nam je na Luši (uro nad Loko, kjer pelje pot proti sv. Lenartu) prvi družbo; v Selcih zapustil me je vrli posestnik Šmid; okoli 4. popoldanske ure dospel sem tudi jaz pod krov domače hiše, sicer na vso moč utrujen, vendar pa iz dna srca hvaležen Bogu, da sem se vdeležil onega rimskega romanja, ki bo mnogostransko slovelo dotlej, dokler se bo pisala zgodovina našega naroda, in sploh svetá. To me je tudi nagnilo, da sem se vkljub zeló opešanih očí podvrgel trudu, po besedah starega rimljanskega pregovora: „Litera scripta manet“ (zapisana črka ostane) sostaviti pričujoče „Spomine“. Sedanjim in prihodnjim rodovom naj ostanejo zapisani v „Novicah“, katere sem vedno najrajše podpiral s peresom, odkar sem se jel pečati z javno pisarijo. (Konec prih.)

Politične stvari.

Govor poslanca grofa Hohenwartha

pri razpravi o predlogu Wurmbrandovem v državnem zboru 24. januarija 1884.

Nazori večine jezikovnega odseka, za katere danes besedo poprimem, izraženi so uže v predležečem nam njegovem poročilu tako izvrstno, da se morem prav na kratko izraziti in se omejiti na to, da govorim in razpravljam ono, kar se je od nasprotne strani navedlo za njihovo mnenje od onega časa, ko je bilo poročilo izdelano.

Samo uvodno želel bi opomniti, da sem uže pri prvem branji predloga v resoluciji gospoda grofa Wurmbranda v zbornici očitno izrekel, da ga ne smatram za pripravnega, da bi pripomogel k vspešnemu praktičnemu resultatu, in da bi ga bil zato najrajši odbil uže pri prvem branji. Vse, kar se je od onega časa zgodilo, vse, kar se je pripetilo od onega časa v visoki zbornici kakor tudi v odseku, oba predležeča poročila večine in manjine odsekove, konečno izjava, katero je oddala vlada v odseku, vse to skupaj zbrano kaže dosti razvidno, da je bilo moje takrat izrečeno mnenje popolnem opravičeno.

Še bolj moram tedaj obžalovati, da je častita manjina, akoravno tudi ona po dokazu njenega poročila prepričana, da je ravno jezikovno vprašanje ono, gledé katerega je zdaj med velikimi strankami zbornice najmanj doseči zedinjenja in katero vse naše razprave stori grenke, vendar z vso silo tiščala v to debato in to ne da bi nasvetovala rešitev, po kateri bi se ta pravda dokončno spravila iz svetá, temveč samo, da bi se sklenila resolucija, po kateri bi za zdaj ostalo vse pri starem, za prihodnost pa, ako bi se ji vstreglo, sedanji stan te zadeve na slabeje prišel („tako je!“ — na desni), ker bi k sedaj oporečenemu vprašanju, kako daleč pravica deželnih jezikov sega, pristopilo še vsaj ravno tako oporekano vprašanje, kako daleč naj sega pravica državnega jezika; in to bi povzročilo nove zmešnjave, katere se še danes pregledati ne dajo. (Prav dobro! na desni.)

Vsa današnja razprava ne more in ne bode tedaj druzega vspeha imela — pri vsi zmernosti posameznih gospodov govornikov to izrečem — kakor da zbudi, in

ako mogoče, še pomnoži razburjenost v različnih narodnih skupinah zbornice. (Pritrjevanje na desnici.)

Tedaj, gospoda moja, bom si prizadeval, da vsaj jaz k temu prav gotovo ne bom nič pripomogel, da ta predmet tako rečno in mirno, kakor mogoče, razpravljam. Ne bom se tedaj pečal z nekaterimi nadrobnostimi poročila manjine, katero je v čudovitem nasprotji z današnjimi, zeló mirnimi besedami gospoda poročevalca, vendar pa moram poprej reč, za katero se danes prav za prav gre, zopet prav določiti zato, ker se je, kakor se mi dozdeva, po govoru mojega zeló častitega gosp. predgovornika razpravi prav za prav podtaknil drug predmet, kakor pa je oni, za katerega se gre. (Tako je! na desnici.) Gospod predgovornik se je trudil s svojo znano izvrstno zgovornostjo dokazati potrebo nemščine v Avstriji.

Ako hoče častiti gospod predgovornik poročilo večine odsekove s pozornostjo brati, našel bode, da tudi ona to potrebnost v polni meri pripozna. O tem tedaj ni prepira, pravda, za katero se gre, je čisto druga. Gre se za to, je li sredstvo, katero manjšina priporoča, pravo, da bi se nemščini za prihodnost zagotovila ona potrebna veljava, katera ji pristaja in ravno gledé tega so velike stranke zbornice različnega mnenja. (Pritrjevanje na desnici.)

Na daljne izpeljave gospoda predgovornika se ravno zato, ker, kakor se mi dozdeva, ne spada v okvir današnje razprave, ne bom spuščal, samo par čisto kratkih opazek naj mi bo dovoljenih.

Gospod predgovornik je namreč na zadnje v teku svojega govora omenjal vojaštva in opomnil, da se ima s tem, da se nemščina odloči za državni jezik, skrbeti tudi za vojaštvo (armado), da tudi tam dalje nemščina ostane jezik vojaštva.

Gospoda moja! Jaz bi vendar na kratko omenil, da ta zadeva po mojem prepričanji nikakor ne pristaja postavodajstvu, temveč, da je to reč področja najvišega vojnega upravništva, oziroma najvišega vojnega gospoda. (Prav dobro! na desnici.) Mislim pa tudi, da je prav dobro, da se o takih rečeh v zbornici ne govori preveč (ugovor na levici, pritrjevanje na desni), ker, če se enkrat zbornice poprimejo tega vprašanja, potem, gospôda moja, znal bi vam nastopiti še drug konkurent, pred katerim imate navadno več ozira, kakor pred Slovani. (Tako je! na desnici.) Gospod govornik pa se je tudi sicer še sprehajal v veliki pomoti, ko je v teku svojega govora naglašal, da desnica visoke zbornice trdi, da ni mogoče izreči, kaj pomeni izraz „državni jezik“. On omenja, kako je to mogoče? Ako desnica pripoznava, da dejansko obstaja, tedaj mora tudi mogoča biti definicija dejansko obstoječega. Tu je gospod predgovornik v nedvomljivi pomoti. Desnica ni nikdar izrekla trditve, da definicija pojma „državnega jezika“ ni mogoča, ampak nasprotno ona trdi, da je preveč definicij te besede mogočih in da tedaj s samim sprejemom tega izraza za vlado prav za prav ni nič povedanega.

Preidem tedaj, gospoda moja, potem ko sem vprašanje, o katerem hočem govoriti, in za katero se tukaj gre, po svojem prepričanji določil, k stvari sami:

Ako se hoče v postavodajstvo jemati pojm, tedaj je v prvi vrsti in neodpustljivo potrebno, da vidi vsak sam o takem pojmu popolnem jasno in pa, da se tudi vsakemu jasno in razumljivo razloži in ni nevarnišega in zavržljivejšega, kakor nejasne in omahljive pojme sprejemati v postave, ker se s tem najrazličnejšemu in po vsem nasprotnemu razlaganju izvrševalnih oblastnij odpirajo vrata in se tako na mesto postavnega pravnega reda ravno nasprotno povzroči, namreč največa nevarnost za pravico.

Izrekoma pa, gospoda moja, in v sedanjem trenutku gotovo toliko bolj zapovedljivo nastaja ta potreba pri novo ustanovljenem pojmu: „državni jezik“. Ako se ozremo na skušnje, katere smo delali z izrazom „deželni jeziki“, s pojmom, ki je bil uže od nekdaj postavodajstvu in prebivalstvu enako razumljiv, ako se vidi, kako ta pojm, o katerem se prejšnja leta še mislilo ni, da bi se mogel različno tolmačiti, danes po 16letnem obstanku državnih temeljnih zakonov o splošnih državljanskih pravicah nenadoma postane oporekan, da se večina od manjšine te zbornice po mnogih tiskanih straneh o njegovem in pa o sorodnega pojma „v deželi navadni jeziki“ pomenu prepirate, ako si človek vse to pred oči stavi in še dalje ozira, kolik vpliv ima ta prepir na javno življenje, tedaj bi ne bilo samo lahkomišljeno, bilo bi celó neodgovorno, z vpeljavo novega, na nobeno stran omejenega pojma „državni jezik“ zdaj še nov predmet prepira umetno vstvariti. (Pohvala na desnici.)

Večina odsekova morala je tedaj za prvo svojo nalogo spoznati, da v obravnavo izročeni ji predmet za zdaj in pred vsem spraviti popolno jasnost. Ker pa vkljub ponovljenim zahtevam ne predlagatelj in ne njegovi somišljeniki, nočem reči definicije, pa tudi ne polovično zadostilnega navajanja onega, kar bi hoteli, da naj se razume v izrazu „državni jezik“, v odseku niso mogli podati, in potem, ko se je pri njih zahtevalo, naj s sostavo načrta dotične postave dajo pojasnilo in so tudi to odbili, odseku pač ni ostajalo druzega, kakor izreči svojo sodbo „ne gre“ in odbiti zahtevano novotarstvo in v ravno tem položaji je danes slavna zbornica.

Poročilo manjšine te velike in odločilne praznote nikakor ne izpolni. Nahaja se sicer v njem dolga vrsta državnih zadev, pri katerih ima nemščina popolno in od nobene strani oporekano veljavo, toda zastonj iščeta tam kakoršnega koli omejenja onih novih področij, kateri se nameravajo zahtevati za ta jezik, tako, da se mi v resnici nemogoče zdi, da bi zbornica danes predlog sprejela, čegar nasledki ji nikakor znani niso. — Nikar naj se mi ne ugovarja, gospoda moja: vsaj danes ne sklepamo postave, mi se ravno zato obračamo do vlade, da po svojem predlogu ono jasnost v predmet prinese.. To bi bilo vendar-le nekaj čudno postopanje, gospoda moja, od vlade zahtevati, da naj željo zbornice ugane, o kateri mora zbornica sama spoznati, da ji še danes posledice njene znane niso. (Odobravanje in prav dobro! na desni.)

Ako se hoče, da ima sklep zbornice veljavo in da se ozira na-nj, tedaj slavna zbornica ne sme va-nj devati zastavice, jasno in odločno mora izraziti svojo željo in tako vladi podati vsaj mogočost, da jo more izpolniti. (Dobro! na desni.)

Jaz tedaj, gospoda moja, mislim, da se mi ni treba še dalje muditi pri tem, državni jezik zadevajočem stavku in preidem k razgovoru o daljnem, prav za prav glavnem vprašanji, akoravno v govoru današnjega mojega predgovornika to vprašanje še omenjeno ni bilo, jeli naj se sploh stavi do slavne vlade zahtevanje predložiti državnemu zboru splošno izvrševalno postavo k členu XIX. temeljnih pravic.

Pri tem se nočem ozirati na to, ali je primerno, ali državljansko previdno vprašanje ravno v onem trenutku hoteti spravljati k rešitvi, v katerem pripoznano uže samo razgovarjanje o njem vzbuja pri strankah največo razburjenost, ali pa če se ni ravno v takem trenutku bati nevarnosti, da se morejo sprejeti sklepi, kateri se bolj strinjajo s stališčem strankarskim, kakor državnim. (Dobro, dobro! na desni.)

Nasprotno se hočem, gospoda moja, teka misli manj-

šine držati, kakor je izražen v predležečem nam poročilu.

Poročilo manjšine pričenja s trditvijo, da se v členu XIX. državnih temeljnih postav o splošnih pravicah državljanov izrazuje splošno pravilo, kateremu je treba za vresničenje izvršilne postave. — Ta trditev pa je samo deloma resnična; res je sicer, da člen XIX., kakor skoraj vsi členi te postave ustanovljajo temeljno pravilo, toda zá-nj ni treba splošne izvršilne postave, zato, ker nima pred očmi določene pozitivne naprave, temveč samo pravilo, po katerem se ima v prihodnje ravnati enako postavodajna kakor izvršilna oblast. (Prav resnično! na desni.)

Samo v toliko tedaj, v kolikor je vsled onega pravila treba prenarejati obstoječe postave, ali pa po splošnih pravilih ustave postavodajni oblasti prihranjeno ustanovljenje novih naprav, samo v toliko je naravno, za vpeljavo onih naprav treba je posebnih postav in to državne ali deželne postave, kakor namreč ustava dotični predmet spada v delokrog enega ali druzega; v vseh druzih slučajih ima izvršilna oblast nalog zato skrbeti, da postavno izrečeno temeljno pravilo tudi povsod zadobi popolno veljavo. (Prav resnično! na desni.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 28. jan. — Akoravno se je pretekli teden politični svet dunajski mnogo imel brigati v prvi vrsti za razprave državnega zbora o predlogu Wurmbrandovem, se je pa vendar-le veliko prebivalstvo dunajsko brigalo še zmiraj bolj in v prvi vrsti za tukaj na dnevnem redu stoječa hudodelstva roparska in politične umore.

Roparski umor družine Eisertove našel je pretekli teden po eni strani žalosten sklep, ker umrl je najprej oropani in smrtno ranjeni gospodar Eisert sam in kmalu za njim umrl je tudi še drugi njegov smrtno ranjeni sinko, 12letni Henrik Eisert, sama pri tej priliki tudi ranjena učiteljica je okrevala, nasproti pa je nevarno zbolela nesrečna soproga umrlega Eiserta, tako, da je negotovo, ali ostane pri življenji. Po grozoviti nesreči zgubila je svojega soproga, zgubila je svoja oba sinova in velik del premoženja; ostala ji je samo mala hčerka. — Ljudstvo vdeležilo se je v velikanskem številu pri pogrebu umrlega Eiserta in njegovih sinov in sočutje za nesrečno družino je splošno.

Po drugi strani pa zgodovina tega hudodelstva ni napredovala prav nič, ker onega tretjega hudodelnika, katerega policija uže išče, odkar se je hudodelstvo izvršilo, brez vspeha, pa tudi uže zaprta obdolženca še do zdaj nista obstala ničesar.

Pri morilcu Hugo Schenku in tovariših se med tem ni našlo posebnega pomenljivega novega, ako se ne omenja velikega števila onih oseb, katere oglašajo uže dolgo časa pogrešane ženske, o katerih mislijo, da so zginile vsled roparskega umora po glasovitem Schenku.

Pripetilo se je pa pretekli teden zopet v bližnjem Florisdorfu, kjer je bil pred malo tedni umorjen policijski komisar, da je bil umorjen detektiv, to je, skriven policist, pri belem dnevu po človeku izmed delavskih krogov, ki je bil tako oborožen, kakor bi se hotel boriti z vso svojo okolico, ker seboj je imel razun druzega revolverja in nad 60 patron še bombo z dinamita, katera bi bila mogla pokončati vso okolico hudodelnika na daleč okrog.

K sreči so hudodelnika prijeli, ne da bi bil po umoru detektiva z imenom Blöch prizadel večjo nesrečo, kakor da je ranil še enega delavca, vrgel je sicer tudi bombo, katero je nosil seboj, na tla, pa na mehkih tleh podonavskih nižin pri Florisdorfu se ni razpočila.

Na policijo pripeljan in izpraševan še do danes ni povedal svojega imena, ne kaj in od kod je, ampak samo, da je izvršil smrtno sodbo svoje družbe, v katere imenu dela.

Vse kaže, da je ta morilec, ki še s ponosom obstaja svoje hudodelstvo, prej ko ne ravno oni, ki je pred nekaj tedni umoril v Florisdorfu policijskega komisarja.

Prve korake, katerih se je poprijela vlada zoper take grozovitosti delavskih krogov, je vlada uže vpeljala s tem, da je v Florisdorf poslala in v hišah razdelila oddelek vojaštva, in to nekaj pešcev, in pa veči oddelek konjikov, kateri bodo baje imeli nalog, vedno preiskavati tamošnjo okolico in prijeti vsako sumljivo osebo, ako pa bi se ponovil še enak slučaj, da so koj pri rokah in z vso silo hité za hudodelniki, da se ne poskrijejo večidel, kakor se je to zgodilo do zdaj skoraj redno.

Govori se pa, da vlada celó namerava na Dunaji in okolici oklicati izreden stan, kateri bi vladi dal na roko pripomočke, z vso silo postopati zoper bolj in bolj rastoče nasilstvo anarhističnih delavskih krogov.

Koliko resničnega je na teh govoricah, pokazalo se bode v malo dnevih.

Iz Ljubljane.

†

Dr. Janez Zlatoust Pogačar,

knezoškof ljubljanski, vitez komanderskega križa Leopoldovega in vélikega križa Franc Jožefovega reda itd. itd.,

umrl je dne 25. januarija t. l. ob 6. uri zjutraj po dolgi hudi bolezni. — Slovesen pogreb njegov bil je pretekli pondeljek dne 28. t. m. ob 9. zjutraj.

Iz življenja pokojnega škofa posnamemo sledeče črtice: Rojen v Vrbi, brezniške fare dne 22. januarija 1811., obiskaval je z letom 1819. ljudsko šolo v blejskem Gradu, srednje in više šole v Ljubljani, kjer je bil v mašnika posvečen l. 1834. Dne 3. avgusta l. 1837. postal je doktor bogoslovja, bil nekaj časa duhovni pomočnik pri Šentpetru v Ljubljani, dne 18. svečana 1838. l. pa je bil imenovan za profesorja dogmatike, l. 1846. prevzel je vodstvo novoustanovljenega Alojzijevišča in je to obdržal 12 let. Leta 1851. bil je imenovan za kanonika stolne cerkve ljubljanske, leta 1854. za škofovega komisarja na gimnaziji in realki, l. 1859. za predsednika škofijske zakonske sodnije, l. 1860. za kanonika teologa, l. 1864. za stolnega dekana, leta 1867. za vodjo bogoslovskih študij, dne 21. avgusta 1870. imenovan je bil za stolnega prošta.

Po odpovedi lani umrlega knezoškofa Jerneja Vidmarja imenovan je bil Pogačar dne 30. maja l. 1875. za škofa ljubljanskega in od sv. Očeta potrjen dne 10. avgusta l. 1875. Za škofa posvečen in umeščen je bil dne 5. septembra l. 1875. Senzacijonalen je bil prvi pastirski list njegov. Prvo cesarjevo odlikovanje dobil je l. 1877., drugo v ravno minulem letu. — Leta 1848. začel je izdajati naenkrat 4 cerkvene liste, izmed katerih se je ohranila samo „Zgod. Danica“. — Pokojni škof bil je narodnjak in pridobil si je tudi osebno velike zasluge na polji našega slovstva, sicer segal je le redko v naše politično življenje.

Izrekoma se je držal prav svojih potov, odkar je bil imenovan za škofa in se ni pridružil veliki naši narodni stranki pod vodstvom pokojnega dr. Bleiweisa, za katerim je sicer hodila naša narodna duhovščina brez izjeme.

Pridobil si je pa mnogo zaslug za napravo dobrodelnih zavodov v Ljubljani in tudi zgradbi nove cerkve na šentpeterskem predmestji bil je mogočen in radodaren pokrovitelj. — Naj v miru počiva!

— (*Slovenski poslanci pri cesarji.*) Minuli četrtek sprejeli so presvitli cesar razun druzih tudi slovenske poslance: P. Grassellija, dr. Poklukarja in dr. J. Tonkli-a v avdijenci. Sprejem bil je, kakor čujemo, jako milostljiv; videlo se je presvitlemu cesarju na vedenji, obrazu in govoru, da se z radostjo spominjajo sijajnih svečanosti in srčnega sprejema na Slovenskem, s posebno gorkoto in radostjo pa so izraževali presvitli cesar svojo zadovoljnost in priznanje prvoimenovanima poslancema večine kranjskega deželnega zbora zarad zmernega njegovega postopanja v zasedanji minulega leta.

— (*Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske*), kateri je zboroval danes, bil je zopet zeló obiskan. Pri volitvi odbornikov in tajnika vdeležilo se je 101 družbenikov, in izvoljena sta bila g. Fr. Ks. Souvan stareji z 75, dr. Jos. Poklukar z 72 glasovi. Razun teh izvoljencev prejel je baron Lichtenberg 14, g. Tomek in M. Peruci po 12, g. Adolf Galle pa 11 glasov.

Za tajnika izvoljen je bil g. Gustav Pirc z 66 glasovi, nasprotni kandidat g. E. Kramer dobil je 33 glasov.

— (*Železnična postaja za osebe*) na gorenjski Rudolfovi železnici pod radoljškim mestom otvorila se je slovesno dne 21. t. m., navzoč bil je pri slovesnosti tudi gosp. deželni glavar grof Thurn, kateri se je veliko in vspešno prizadeval za napravo te postaje.

— (*Vabilo k večerni veselici*), ki bode dne 2. svečana v gostilni „pri Krištofu“ v Lescah in katere čisti dohodek je namenjen v podporo revnim učencem. Spored: Petje, katerega oskrbi možki zbor iz Gorjan pod vodstvom g. J. Žirovnika. — Tombola in ples. — Vstopnina za osobo 20 kr., za družino 40 kr. — Začetek ob 7. uri. — K tej veselici uljudno vabi

odbor.

— (*Slovensko gledališče.*) Napravilo je pri zadnji predstavi izborno petje naših vrlih pevcev toliko dober učinek na poslušalce, da je ukrenilo dramatično društvo tudi za prihodnjo predstavo v 3. dan februarja izbrati tako igro, v kateri je petja in godbe mnogo. Predstavljala se bode Raimundova čarobna igra v 3 dejanjih „Zapravljivec“. Dotične pevske vaje vodi z vso marljivostjo g. Burgarell, in ker čujemo izza kulis, da so tudi vse uloge srečno razdeljene, nadejati se je zopet prav prijetnega večera.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Presvitli cesar podali so se pretekle dni na Bavarsko, kamor so se pripravljali uže dalj časa; včeraj vrnili so se zopet nazaj na Dunaj.

Sicer pa se dogodbe preteklega tedna na Dunaji izražujejo v dveh besedah: državni jezik in anarhisti. O državnem jeziku govorimo danes v posebnem članku v oddelku političnih reči; — pa tudi o početji delavskih anarhistov govori obširneje naš dunajski dopisnik. — Ako hočemo tema obširnejšema popisama še kaj dostaviti, bilo bi to, da se nam zdi vsa razprava o državnem zboru ne samo popolnem brezvspešna, temveč celó škodljiva onim namenom, katere si je stavila sedanja vlada.

V tem pomenu in namenu predloga grofa Wurmbrandovega pa je tudi iskati uzrok, zakaj je levica spravila ta predlog v zbornico poslancev. Ker vse, kar se je čulo v razpravi od strani levičarjev, priča, da je predlog namenjen, nemogoče storiti ono pomirjenje avstrijskih narodov, katero si je sedanja vlada zapisala na svojo zastavo in to s predlogom, v katerem se ima nemščina brez omejenja pomena tega izraza povzdigniti za državni jezik. Ako bi levica res dosegla postavo, s katero bi se nemščina izrekla za državni jezik, tedaj bi mogla, ako pride res kdaj do vlade pri nas, zopet vkljub člena XIX. temeljnih postav ponemčevati na vsa kola do zadnje hribovske šole in do zadnjega uradnega sluge posebno nas Slovence. — Za zdaj pa se gre levičarjem v prvi vrsti za to, da se jim je dala prilika, med narodi buditi in povekšati razburjenost z govori, kakoršni bi bili povsod zunaj zbornice nemogoči.

Gledé grozenja anarhističnih delavcev imamo še dostaviti, da jim pogum bolj in bolj raste po vsakem činu njihovih grozovitosti. Zdaj žugajo uže s tajnimi dopisi vsem onim organom, ki imajo skrbeti za javni red, za varnost imetja in osobe in za red v državi. Tako dobivajo pisma, v katerih se s smrtjo žuga skoraj vsem organom policije v Florisdorfu. — Vlada odgovorila je na zadnji umor v Florisdorfu in na to žuganje s tem, da je tje poslala velike oddelke vojaštva pešcev in kojnikov, in žuga se tudi še z ojstrejimi naredbami, ki so po našem prepričanji po sedajnih razmerah na Dunaji res potrebne, ker zadnje dogodbe v resnici pričajo, da javna varnost na Dunaji ni boljša, kakor na samotnih pašnikih ogerskih ali pa v gorovji še le zasedene Bosne in Hercegovine.

Iz Trsta se naznanja, da se je vsled viharjev zadnjih dni na morji potopilo tudi več avstrijskih bark in potonilo več ljudi. Enaka žalostna naznanila dohajajo tudi iz druzih dežel.

Ogerska. — Pretekli teden bil je ogerskega ministerstva predsednik na Dunaji pri cesarji in zdi se nam, da se je spolnilo to, kar smo o tej zadevi izrekli v zadnjih besedah našega dotičnega dela političnih novic. — Tisza opravil je tukaj toliko, da postave o zakonih judov s kristjani ne bo več v tretje spravljal pred gosposko zbornico ogersko. Videti je, da je minister Tisza na Dunaji zvedel, da naj se varuje še dalje z ono postavo dajati povod za nove razburjenosti v merodajnih krogih na Ogerskem. To zmernost tudi drugim odločilnim krogom priporočiti na vspešen način bil je, kakor se kaže, drug vspeh onega potovanja, ker k cesarju bili ste pozvani dve drugi na čelu opozicije zoper omenjeno postavo stoječi osebi, kateri pa, kakor se naznanja, niste bili pozvani k cesarju samo zato, da zaslišite besedo cesarjevo, ampak tudi zato, da tudi ona dva izrečeta svoje mnenje pri cesarji nasproti trditvam ministerskega predsednika. In izjava prvega ogerskega nadškofa v njegovem časniku priča, da se je ta namen dosegel in da je on dokazal, da je dolženje izrečeno po vladinih organih popolnem neresnično, da bi se ogerska duhovščina nameravala pajdašiti z demokratičnimi elementi ogerskimi.

Iz državnega zbora ogerskega se čuje, da je Tisza imel razgovor z vladino zborovo stranko, v kateri ji je naznanil predlog, po katerem se postava o zakonih judov s kristjani dokončno umakne in časniki trdijo, da je večina zborova za ta predlog zagotovljena, akoravno ni dvomiti, da se bode skrajna levica temu predlogu odločno protivila.

Zadnje dni imela sta zopet nek državni poslanec in pa véliki župan njegovega volilnega okraja, udrihala sta se s sabljami, eden bil je težko ranjen, drugi dobil je le lahko rano. — To dvobojevanje je na Ogerskem še bolj običajno, kakor med kmetijskimi fanti boji in pretepi.

Čuje se, da je minister Tisza prejel na Dunaji privoljenje za vse daljne korake o postopanji vlade ogerske na Hrvatskem. Pa tudi tukaj se sme soditi, da bodo koraki ogerske vlade na Hrvatskem zmerni, akoravno po potrebi odločni.

Nemška. — Nemški cesar bil je pretekli teden nekaj prehlajen in zato švigale so že po vsem svetu govorice o preteči smrtni nevarnosti. K sreči oni strahovi niso bili opravičeni in po dveh dneh zapustil je cesar zopet posteljo, sobe pa še zdaj ne zapušča zarad neugodnega vremena sedanjega zimskega časa. —

Pretekli pondeljek pokopano je bilo truplo v Ameriki umrlega odličnega poslanca Lasker-ja, — z veliko demonstracijo — tamošnjih liberalno-judovskih krogov.

Francoska. — Razmere med Francosko in Kitajsko, oziroma zastopnikom Tsengom, poojstrujejo se od dné do dné, ministerski predsednik Ferry ustavil je popolnem vse občenje z zastopnikom Kitajske Tsengom, vsled tega poprašal je zato Tseng pri kitajski vladi, jeli hoče zapustiti Pariz. Zavolj tega pa še zmiraj ni gotovo, da pride do prave vojske med obema državama, ker gotovo je, da je ravno Tseng prav veliko pripomogel k temu, da so se razmere med obema državama poojstrile bolj in bolj, in ne bilo bi nemogoče, da Kitajska pooblasti za francosko državo drugo osebo za svojega zastopnika posebno tedaj, ako bi ji bilo ležeče na tem, da se ogne dolge, hude in drage vojske.

Ministerski predsednik Ferry pa je imel ravno zdaj prestati tudi v zbornici še drug hud boj. V Parizu delavci nimajo dela in pretijo z nemiri. Pa tudi poslanci iz dežele in druzih francoskih mest trdijo, da delavci nimajo zaslužka. — Minister Ferry odgovoril je na te pritožbe, da je prvič ona kalamiteta po natančnih njegovih poizvedbah resnična samo v Parizu, in da je povzročena v prvi vrsti po visokih plačah, katere dobivajo delavci, vsled tega prihajajo v obilnem številu tudi tuji delavci, kateri tekmujejo z domačimi in tako zdaj konečno nimajo več dela ne domačini ne tuji delavci. Minister pravi, da pa vendar ni stran poslati tujih delavcev, ker bi sicer tuje države, v katerih ima dela prav veliko francoskih državljanov, enako pa je tudi nemogoče zopet pričeti nova dela na državne stroške samo zato, da bi imeli delavci kaj zaslužka.

Angleška. — Od vseh strani dohajajo naznanila o nesrečah na morji, med drugimi trčile ste dve barki druga ob drugo in utonilo je pri tej nesreči 22 oseb, in taka naznanila dohajajo od vseh strani vsled viharjev preteklega tedna. — Razmere v Egiptu boljšajo se v toliko, da je angleška vlada zopet začela odločno postopati, tam v prvi vrsti z denarjem, da si zopet pridobi ono veljavo, katero si je priborila tam pred dvemi leti. Videti je, da je angleška vlada sklenila, tudi Sudan zopet spraviti v svojo oblast.

Med viharjem preteklo soboto razbil se je jadranski brod „Juno“ na poti z Liverpola v Kalkuto blizo iztoka Mersej-a; 25 oseb je vtonilo. Pogrešane osebe z barko „Simla“, o katerih se je začetkom mislilo, da so vtonile, bile so rešene. Ladija „City of Luknov“ dospela je v Gravesund.

Ruska. — V Harkovu bil je dne 26. t. m. na večer žandarmerijski častnik z imenom Jabjelev, katerega sta Sudejkin in Degajev poslala iskat socijalistov, zaboden. Umor bil je takoj zapazen. Zasledovanje dokazalo je obstanek tajne tiskarne; našli so se tudi dopisi terorističnih načelnikov, iz katerih je razvideti nameravan upor maloruskih kmetov. Nek kruhar cesarskih kruharij imel bi bil zastrupiti vso cesarsko rodbino s strihninom. Veliko sumljivih dejalo se je v zapor. Imena vseh morilcev Sudejkinovih in Jabjelovih so znana, toda zaprti do zdaj še niso.

Telegram „Novicam“.

Dunaj, 29. januarja ob 6. uri zvečer.

Današnja seja državnega zbora pričela se je ob 10. uri zjutraj in je bila sklenjena ob ¾ 6. Knez Čartoriski govoril je do 11. ure, za njim dr. Sturm do 2. popoldne, in potem poročevalec večine dr. Madejski do ½ 5. ure.

Pri glasovanji, katero se je potem pričelo in katero se je vršilo trikrat, zavrženi so bili vsi predlogi, namreč:

1. Vtemeljeni dnevni red Groholskijev zavržen s 174 glasovi zoper 167 (ministri niso bili navzoči, protiglasovali pa so razun vseh levičarjev vsi Coroninovci pa Lienbacher, Fux in Neumajer).

2. Prehod na dnevni red po nasvetu odsekove večine bil je zavržen s 184 glasovi zoper 157 (ker je razun vseh glasujočih zoper predlog prvi protiglasovalo tudi nekaj udov kluba Lichtensteinovega).

3. Predlog Schönererjev, to je, predlog odsekove manjšine z dostavkom, da naj postava nima veljave za Galicijo, Bukovino in Dalmacijo, bil je zavržen z vsemi glasovi zoper dva.

4. Predlog manjšine odsekove bil je zavržen s 186 glasovi zoper 155, proti njemu glasovali so tudi med tem došli ministri.

5. Predlog Coroninijev bil je zavržen z vsemi glasovi zoper one njegovega kluba.

Pred glasovanjem o predlogu Coroninijevem ukazal je predsednik, sprazniti vrhno galerijo, ker se je gori pri glasovanju ministrov sikalo.

Ko je bil zavržen predlog Groholskijev, ploskala je levica in en del poslušalcev, ko je bil pa zavržen predlog manjšine, z ogromnejšo večino ploskala je desnica, ker je tako še sijajnejši odpravljen predlog Wurmbrandov.

Žitna cena

v Ljubljani 26. januarja 1884.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 80 kr. — banaške 8 gold. 36 kr. — turšice 5 gold. 50 kr. — soršice 6 gold. 67 kr. — rži 5 gold. 36 kr. — ječmena 4 gold. 87 kr. — prosa 5 gold. 51 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsa 3 gold. 5 kr. — Krompir 2 gold. 86 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.